

Література

1. Дудченко О. *Сутність правоохоронної системи. Підприємництво, господарство і право.* 2019. № 8. С. 144–149. URL: <http://www.pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/8/28.pdf>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 р. Станом на 8 серпня 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
3. Клімова Г. П. Правосвідомість: до теорії питання. *Актуальні питання інноваційного розвитку.* 2012. № 2. С. 35-41. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apir_2012_2_8.
4. Цуркан О. Професійна правосвідомість працівника поліції як важлива складова його правової культури. *Національний юридичний журнал.* 2017. № 6-2(28). С.59-63. URL: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2017/6/part_2/13.pdf

Бойков О.Ю.

Херсонський державний університет

ВІДОБРАЖЕННЯ У РАДЯНСЬКІЙ ВІЙСЬКОВІЙ ПЕРІОДИЦІ МЕЖІ 1930-40-ХХ РР. ФІЛОСОФСЬКОЇ КОНЦЕПЦІЇ СПРАВЕДЛИВОЇ ВІЙНИ

Концепція справедливої війни є так само давньою, як і неоднозначною в різних суспільних і філософських системах. В умовах ведення майже постійних військових конфліктів вже в текстах давньосхідних законів та працях античних авторів спостерігаються спроби надати війні теоретичне обґрунтування політичного чи то філософського характеру, основною метою чого було фактичне визначення і визнання юридичного права на позитивні результати війни.

З цих спроб сформувалася досить обґрунтована теорія війни справедливої Фоми Аквінського, який одним з перших визначив європейську християнську парадигму такої війни [6, с. 497-500]. Визначені ним умови справедливої війни стали основою для подальшої політичної теорії і практики застосування певних обмежень щодо засобів та цілей війни.

XX століття надало приклади доволі неординарних пояснень і виправдань війни як способу утвердження необхідної ідеології. У ході соціальних революцій і руйнування старих ціннісних орієнтацій як політичною елітою, так і в середовищі пересічного громадянства відбулося формування нової соціальної філософії, одним з доволі ідеологізованих напрямів якої стала так звана «пролетарська» філософія.

Така філософія вельми яскраво проявилася в більшовицькій політиці починаючи з 1917 року та згодом розвинулася у зовнішньополітичній діяльності СРСР. Відповідно, якісно новим було розуміння цілей війни, що було запропоноване ідеологами та реалізаторами більшовизму.

Нова філософська концепція війни, озвучена В.Леніним в умовах наростання громадянського протистояння на теренах колишньої російської імперії, зокрема війни справедливої з позиції більшовизму, допускала можливість радянської експансії під гаслами допомоги робочому класу відповідної країни у боротьбі з капіталізмом та імперіалізмом [2, с.488]. Тож справедливими вважалися війни революційні і громадянські, що часто ототожнювалися з визвольними, коли допускалося, що інтереси соціалізму стоять вище, наприклад, навіть за інтереси права націй на самовизначення [2, с.488].

Оскільки ж війну, виключно революційну і визвольну, мала вести Червона Армія, саме її солдати і командири повинні були добре усвідомити радянську модель справедливої і несправедливої війни.

Актуальним засобом насадження такого розуміння, особливо напередодні та на початку Другої світової війни стають засоби масової інформації, зокрема радянські військова преса і військово-політичні періодичні видання.

У 1930-і роки пряmolінійну стратегічну лінію, запропоновану А.Гітлером щодо мети і засобів війн, які буде вести Німеччина, комуністичні ідеологи, апріорі, собі дозволити не могли. Зазначений принцип військової доктрини «на чужій території захищати свою землю» [1], особливо при врахуванні тези В.Леніна про вітчизну і батьківщину робітничого класу мав вельми неоднозначне тлумачення для всіх інших країн, проте пояснює логіку усього військового зовнішньополітичного курсу СРСР. Тож радянські військові друковані видання мали висвітлювати спроби конкретизувати характер війн, які доведеться вести вже Радянському Союзу у недалекому майбутньому і наголошували на відмінності застосування відповідних термінів у конкретний історичний момент.

Так наприклад, у одному з випусків «Пропагандиста и агитатора РККА» зазначалося, що як і національно-визвольні війни минулого, справедливою буде вважатися війна, здійснювана Червоною Армією для визволення робітничого класу усіх країн від «мук голода и разорений, она будет защищать человеческую культуру против варварства и одичания» [1].

Ці зауваження звісно не були оригінальні, адже вони фактично віддзеркалювали військову доктрину, сформульовану радянським політичним і військовим керівництвом в ході еволюції більшовицької держави. Автор статті підкреслює, що Червона Армія здатна і повинна вирішувати інтернаціональні завдання, а якщо її допомога може мати вирішальні військово-політичні результати, то таку допомогу Червона армія звісно надасть [1]. Обґрунтування цієї допомоги досить добре представлено у зверненнях Голови уряду СРСР В.Молотова, опублікованих у військовій пресі під час війн проти Польщі та Фінляндії в 1939-1940 рр. [4,с.1; 5], які коментувалися у різний спосіб з метою роз'яснення сутності цих війн. Особливо за умов, коли Червона армія зазнавала величезних невинуватих втрат, а радянське керівництво намагалося довести, що його політика – це політика миру [3, с.1].

Отже, аналіз радянської військової періодики кінця 1930-х – початку 1940-х рр. дає можливість визначити особливості формування радянської філософії війни, яка попри якісно нові ідеологічні нашарування щодо поняття справедливої війни, фактично була продовженням політики розширення сфер впливу Російської імперії та побудови філософської концепції країни-визволительки народів, досить актуальної для Радянського Союзу на порозі чергової світової війни.

Література

1. Войны справедливые и несправедливые. *Пропагандист и агитатор РККА*, 1939, №17. С.19-27. ULR: <https://www.oldgazette.ru/lib/propagit/17/05.html>
2. Ленин В.И. К истории вопроса о несчастном мире. Избранные произведения в 3 т. Т.2 (март 1917-ноябрь 1918 г.). М., Политиздат, 1972. 826 с.
3. Мир между СССР и Финляндией *Красная Звезда*. 1940. 14 марта. №60 (4509). С.1-4. ULR: <http://elib.shpl.ru/ru/nodes/35604-60-14-marta#mode/inspect/page/1/zoom/9>
4. Речь по радио Председателя Совета народных комиссаров СССР тов.В.М.Молотова 17 сентября 1939 г. *Красная Звезда*. 1939. 18 сентября. №214 (4364). С.1.. ULR: